

به نام خدا

عنوان تحقیق :

« بررسی و مقایسه میزان عزت نفس مادران دانش آموزان عادی با مادران دانش آموزان با نارسایی ذهنی آموزش پذیر مقطع ابتدایی شهر فسا در سال تحصیلی ۸۸-۱۳۸۷ »

سهیلا اکبر پور :

دانشجوی کارشناسی روانشناسی کودکان استثنایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد فسا

سمیرا میزان :

عضو باشگاه پژوهشگران شهرستان فسا

دانشجوی کارشناسی روانشناسی کودکان استثنایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد فسا

چکیده :

پژوهش حاضر به بررسی و مقایسه میزان عزت نفس مادران دانش آموزان ابتدایی با نارسایی ذهنی آموزش پذیر و مادران دانش آموزان عادی در مقطع ابتدایی شهرستان فسا در سال تحصیلی ۸۸-۱۳۸۷ پرداخته است.

جهت گرد آوری داده ها از فرم تجدید نظر شده عزت نفس کوپر اسمیت استفاده گردیده است به همین منظور ۳۰ مادر دانش آموز عادی و ۳۰ مادر دانش آموز نارسای ذهنی آموزش پذیر در مقطع ابتدایی به صورت تصادفی ساده به عنوان افراد گروه نمونه انتخاب شدند. جهت تحلیل نتایج حاصل از اجرای ابزار مورد استفاده در پژوهش از شاخص های آمار توصیفی (درصد، میانگین، نمودار) و آمار استنباطی (آزمون T برای گروههای مستقل) استفاده گردید. نتایج به دست آمده نشانگر تفاوت معنی دار میان میزان عزت نفس مادران دانش آموزان عادی و مادران دانش آموزان با نارسایی ذهنی در سطح ۰/۰۵ می باشد

واژه های کلیدی : عزت نفس ، مادران دانش آموزان عادی ، مادران دانش آموزان با نارسایی ذهنی آموزش پذیر .

Email : saate_sheni60 @yahoo.com

مقدمه:

در دنیای امروز هیچ چیز مهمتر از آن نیست که انسان دنیا را از دریچه چشمان خود تماشا کند و به لایه های عمیق کرامت نفس برسد. او می خواهد این حس احترام به خود ، که شبیه ابر لایه لایه ای است که روزانه تغییر شکل و شدت می دهد را با ارزش های خانواده ، جامعه و فرهنگی که در آن زندگی می کند تطبیق دهد و از نگاه خود به دنیا چشم اندازی داشته باشد و با این باور که زندگی و آنچه در زندگی به آن اعتقاد دارد بالاترین ارزش هاست دست یابد.

عزت نفس^۱ یعنی نظر شخص درباره خود، این نظر از طریق ارزیابی شخص ، از رفتارها ، ظاهر ، هوش و موفقیت اجتماعی خود و از طریق ارزیابی دیگران از آنها رشد می کند) صدرالسادات و شمس اسفند آباد ، (۱۳۸۵).

عزت نفس ارزیابی مداوم شخص نسبت به ارزشمندی خویشتن خود و نوعی قضاوت نسبت به ارزشمندی وجود خود است(شیهان^۲ ، ۱۳۸۳).

عزت نفس را می توان داشتن باور و اطمینان به توانمندی ها، در برخورد با چالش های زندگی و احساس داشتن صلاحیت ، برای خوشبختی و با ارزش بودن تعریف کرد(بیابانگرد ، ۱۳۸۴).

آبراهام مزلو^۳ یکی از پایه گذاران و شاید پر نفوذ ترین روانشناس انسان گرا در زمان معاصر است . تاکید نظریه مزلو بر کل وجود و ویژه بودن شخصیت هر فرد، ارزش ها و معیارهای انسانی و ظرفیت او برای خودکفایی ، رشد خلاقیت و خود شکوفایی و گرایش به سالم بودن است. او چنین می نویسد: « هیچ گاه نمی توانیم زندگی بشر را به درستی بشناسیم مگر این که از والاترین آرزو هایش آگاه باشیم ». یکی دیگر از بانفوذ ترین روانشناسان، به نام کارل راجرز^۴ ، بر ادراک ، احساس ، مفهوم خویشتن و تکامل شخصیت در دوره های بالاتر از دوران کودکی تکیه می کند(شاملو ، ۱۳۸۲).

1- Self-Esteem

2- Shihan

3- Abraham mazlo

1- CarlRajers

عزت نفس، متأثر از عوامل درونی و بیرونی است، منظور از عوامل درونی نقطه نظرها، باورها، اعمال یا رفتار می باشد. دفاع ها و موانع موجود در ذهن نیمه هشیار می تواند انسان را از اندیشیدن باز نگه دارد و روی عملیات در سایر سطوح تأثیر بگذارد و پیوستار آگاهی او را تقلیل دهد. منظور از عوامل بیرونی پیامهایی است که به صورت کلامی و غیر کلامی انتقال پیدا می کند و تجربه هایی است که باعث و بانی آن پدر، مادر، آموزگار، اشخاص مهم در زندگی، سازمان دهندگان و فرهنگ هستند. شش رکن اساسی عزت نفس که هر چه بیشتر در زندگی روزانه راه داده شوند به همان نسبت میزان عزت نفس بیشتر می شود عبارتند از: زندگی آگاهانه، خودپذیری، مسئولیت در قبال خود، ابراز وجود، زندگی هدفمند و انسجام است (براندن^۱، ۱۳۸۴).

اعتماد کردن به ذهن و دانستن اینکه همه شایسته رسیدن به خوشبختی هستند جوهره و عصاره عزت نفس است. قدرت این باور به خویشتن در این حقیقت نهفته است که این چیزی بیش از یک داوری یا یک احساس است اما به سهم خود مستقیماً تحت تاثیر عمل فرد است (همان منبع).

خود انگاره مثبت در رویارویی با بسیاری از مشکلاتی که در زندگی تجربه می کنیم به ما عزت نفس می دهد و سازگاری شخصی ما را به عنوان بزرگسالان کارآمد، مستقل و دارای ثبات احساسی تأمین می کند (هاوس^۲، ۱۳۷۶).

پژوهشها نشان داده اند که آگاهی یا برداشت فرد از خود بیشتر از تجربه های اجتماعی ناشی می شود، حدود صد سال پیش یک جامعه شناس به نام کوولی^۳ چنین نوشت: «نگرش ما از خود مانند آینه ای است که ارزیابی های تصویری دیگران نسبت به ما را منعکس می کند». بنابراین به نظر می رسد، خود انگاره که مفهوم عزت نفس را می سازد تحت تأثیر محیط بیرونی شکل می گیرد. عزت نفس به تجارب دوران کودکی و سالهای اول زندگی برمی گردد. در گذشته به رغم نبود شواهد قاطع، بسیاری از نویسندگان تمایل داشتند از نگرشهای سنتی راجع به جنس پیروی کنند و بطور کلی اعتقاد داشتند که زنان در مقایسه با مردان عزت نفس ضعیفتری دارند اما

2- Branden

1- Haws

2- Cooly

پژوهش های جدیدتر نشان می دهند که پسرها و دخترها در خصوص ارزش قائل شدن برای خود خیلی به هم شبیه هستند. عزت نفس یک فرد هر چقدر هم محکم و قوی باشد، زندگی همواره موقعیتهایی پیش می آورد که ارزش گذاری مثبت فرد برای خودش را به خطر می اندازد. همچنین پژوهشها نشان داده اند که افراد دارای عزت نفس پائین در تلاش برای حفظ دیدگاههای قبلی نسبت به خود، بازخوردهای دیگران را بیشتر، منفی فرض می کنند تا مثبت، بنابراین این افراد ممکن است بیشتر از افراد دیگر مسائل را به خودشان نسبت دهند و بر حسب آنچه ادراک می کنند حالت تدافعی و خودحمایتی به خود بگیرند، آنها بیش از همه دچار خشم نابجا می شوند (شیهان، ۱۳۸۳).

در هنگام بررسی مسئله عزت نفس و خودباوری، دو جنبه را بایستی در نظر گرفت، یک جنبه، درمان ضایعات و آسیبهای روانی به جا مانده از دوران کودکی است که منجر به احساسی نامطلوب از خود می شود (به عبارت دیگر حذف بدبینی نسبت به خود) جنبه دیگر، سازندگی نکات مثبت است : آموختن اصول عملی و راههایی که منجر به تقویت حس شایستگی و ارزشمندی می شود که حاصل این سازندگی افزایش عزت نفس است (براندن ۱۳۷۹).

کوپر اسمیت^۱ نیز در پژوهش خود به این نتیجه رسید که افراد دارای عزت نفس بالا، افرادی هستند که با احساس اعتماد به نفس و بهره گیری از استعداد و خلاقیت خود، به ابراز وجود می پردازند و به راحتی تحت تأثیر عوامل محیطی قرار نمی گیرند (نادری و سیف نراقی، ۱۳۸۶).

همچنین از نظر کوپر اسمیت خویشتن داری و به تبع آن شکل گیری عزت نفس بر اثر

تعامل بین عوامل زیر حاصل می شود :

الف) پندار والدین درباره فرد.

ب) تصور و پندار دوستان و همبازی ها در مورد فرد.

ج) تصور و پندار معلمان در مورد فرد.

د) تصور و پندار فرد درباره خود(شفیع آبادی، ۱۳۷۳).

میزان عزت نفس با نوع برقراری ارتباط با دیگران رابطه مستقیم دارد. فردی که از عزت نفس بالا برخوردار است می تواند با دیگران ارتباطی اثر بخش ، همراه با نشاط و خوشرویی برقرار کند چنین فردی بیشتر به دیگران احترام می گذارد و از شادی آنها شاد گشته ، دیگران را تهدیدی برای خود ندانسته و احترام او نسبت به خودش اساس احترام او به دیگران می باشد. افراد با عزت نفس بالا با دیگران دشمنی ندارند و رفتارهای طرد کننده و توهین آمیز را نسبت به دیگران در پیش نمی گیرند. پژوهشها نشان داده است احساس ارزش نسبت به خود ، با مهربانی ، سخاوت ، همکاری اجتماعی و روحیه کمکهای متقابل ، همبستگی دارد (کاسترو^۱ ، ۲۰۰۴ ؛ به نقل از خاطری ، ۱۳۸۵).

نتایج تحقیق در مورد مادران کودکان نارسای ذهنی نشان داد که کودک ، محور سلامتی مادر است و مادر سلامتی خود را در قالب شکوفایی کودک خود معنی می کند و هر چه کودک نارساتر ، شکوفاتر ، بی نیازتر ، مستقل تر و توانمندتر شود، مادر نیز احساس سلامت و به تبع آن احساس عزت نفس بیشتری می کند ؛ همچنین در پژوهشها مشخص شده که به هر میزان ، در خانواده ، توسط همسر و اقوام در جه یک خود (همچون پدر ، مادر و سایر فرزندان) در رسیدگی به کودک نارسای خانواده حمایت شود ، از سطح سلامتی و عزت نفس بالاتری برخوردار می باشد (برنا ، ۱۳۷۸).

یقیناً در مبحث عزت نفس نباید تفاوتهای فردی را نادیده گرفت . میزان این تفاوتها به تناسب بازخورد شرایط درونی و بیرونی و همچنین به میزان قابلیتها و انطباق پذیری هر فرد بستگی دارد. از جمله عوامل اثرگذار بیرونی چالشهای زندگی هر فرد می توان به عوامل ناخواسته از قبیل وجود فرزند یا فرزندان نارسای ذهنی در خانواده اشاره کرد. بطوریکه این امر می تواند اثر قابل ملاحظه ای بر پیوستار عزت نفس والدین بخصوص مادران داشته باشد.

در نهایت آنچه در پژوهش حاضر سعی گردیده مورد بررسی و مقایسه قرار گیرد این است که آیا تفاوت معناداری از لحاظ آماری بین عزت نفس مادران دانش آموزان عادی ابتدایی و مادران دانش آموزان با نارسایی ذهنی آموزش پذیر وجود دارد یا خیر؟

فرضیه پژوهش :

در پژوهش حاضر فرضیه زیر توسط پژوهشگر تدوین گردیده است :
بین میزان عزت نفس مادران دانش آموزان عادی ابتدایی و مادران دانش آموزان با نارسایی
ذهنی آموزش پذیر مقطع ابتدایی تفاوت وجود دارد.

مادران کودکان عادی			مادران کودکان نارسای ذهنی	
ردیف	X ₁	X ₁ ²	X ₂	X ₂ ²
۱	۳۸	۱۴۴۴	۴۲	۱۷۶۴
۲	۴۳	۱۸۴۹	۲۰	۴۰۰
۳	۴۰	۱۶۰۰	۲۹	۸۴۱
۴	۲۹	۸۴۱	۳۰	۹۰۰
۵	۳۶	۱۲۹۶	۳۵	۱۲۲۵
۶	۴۶	۲۱۱۶	۲۵	۶۲۵
۷	۴۴	۱۹۳۶	۳۷	۱۳۶۹
۸	۴۰	۱۶۰۰	۳۹	۱۵۲۱
۹	۴۲	۱۷۴۶	۳۱	۹۶۱
۱۰	۳۶	۱۲۹۶	۳۶	۱۲۹۶
۱۱	۳۴	۱۱۵۶	۲۲	۴۸۴
۱۲	۲۷	۷۲۹	۳۲	۱۰۲۴
۱۳	۲۶	۶۷۶	۲۲	۴۸۴
۱۴	۳۸	۱۴۴۴	۴۲	۱۷۶۴
۱۵	۳۹	۱۵۲۱	۳۰	۹۰۰
۱۶	۳۸	۱۴۴۴	۴۴	۱۹۳۶
۱۷	۴۷	۲۲۰۹	۲۵	۶۲۵
۱۸	۴۰	۱۶۰۰	۳۶	۱۲۹۶
۱۹	۳۰	۹۰۰	۳۶	۱۲۹۶
۲۰	۴۶	۲۱۱۶	۲۲	۴۸۴

جدول مقایسه داده ها :

۲۱	۴۵	۲۰۲۵	۲۰	۴۰۰
۲۲	۴۵	۲۰۲۵	۴۱	۱۶۸۱
۲۳	۳۴	۱۱۵۶	۲۷	۷۲۹
۲۴	۳۷	۱۳۶۹	۲۲	۴۸۴
۲۵	۳۴	۱۱۵۶	۳۴	۱۱۵۶
۲۶	۴۲	۱۷۶۴	۲۵	۶۲۵
۲۷	۳۱	۹۶۱	۴۳	۱۸۴۹
۲۸	۴۶	۲۱۱۶	۳۴	۱۱۵۶
۲۹	۴۰	۱۶۰۰	۳۵	۱۲۲۵
۳۰	۲۰	۴۰۰	۴۵	۲۰۲۵

جدول نتایج آزمون T برای گروههای مستقل

مادران کودکان عادی X_1	مادران کودکان نارسای ذهنی X_2
$\bar{X}_1 = 37/76$	$\bar{X}_2 = 23/03$
$\sum X_1 = 1133$	$\sum X_2 = 961$
$\sum X_1^2 = 44109$	$\sum X_2^2 = 32525$
$t = 2/24$	

درصد اطمینان فرض صفر رد می شود بنابراین تفاوت معنی داری بین شاخص های مورد مقایسه وجود دارد.

$t_o = /24$

۹۵ ۱

$t_c = /04$

نتیجه گیری :

بررسی فرضیه پژوهش حاضر، یافته هایی را نشان می دهد که به صورت مختصر به شرح و تفسیر آنها پرداخته خواهد شد.

فرضیه پژوهش حاضر مدعی است که بین میزان عزت نفس مادران دانش آموزان عادی در مقطع ابتدایی با مادران دانش آموزان با نارسایی ذهنی آموزش پذیر در مقطع ابتدایی تفاوت وجود دارد

تحلیل حاصل از یافته های پژوهش در جهت تایید این فرضیه و رد فرضیه خلاف آن می باشد . به این معنا که بین میزان عزت نفس مادران دانش آموزان عادی در مقطع ابتدایی گروه نمونه با مادران دانش آموزان با نارسایی ذهنی آموزش پذیر در مقطع ابتدایی گروه نمونه ی پژوهش، تفاوت معنادار آماری در سطح ۰/۰۵ وجود دارد. لذا می توان ادعا نمود مادران دانش آموزان با نارسایی ذهنی آموزش پذیر در مقطع ابتدایی گروه نمونه پژوهش دارای میزان عزت نفس کمتری از مادران دانش آموزان عادی در مقطع ابتدایی گروه نمونه می باشند.

این یافته ها با پژوهش های به دست آمده همخوانی دارد به طوری که نتایج تحقیق در مورد مادران دارای فرزند نارسای ذهنی نشان داد که هرچه کودک توتنمند تر و مستقل تر باشد عزت نفس مادر نیز بیشتر است . البته در این پژوهش ها عوامل حمایتی ، برای مادر ، از طرف خانواده ، بخصوص همسر و اقوام درجه یک و فرزندان دیگر به عنوان عامل افزایش عزت مادر نفس مورد توجه قرار گرفته است (برنا ، ۱۳۷۸).

پژوهشگران دریافتند که عزت نفس یک فرد هرچقدر هم محکم و قوی باشد ، زندگی همواره موقعیت هایی پیش می آورد که ارزش گذاری مثبت فرد برای خود را نه خطر می اندازد و افراد دارای عزت نفس پایین در تلاش برای حفظ دیدگاههای قبلی نسبت به خود ، بازخورد های دیگران را منفی فرض می کنند تا مثبت . بنابراین این افراد بیشتر از افراد دیگر این مسائل را به خود نسبت می دهند و بر حسب آنچه ادراک می کنند حالت تدافعی و خود حمایتی به خود می گیرند ، در نتیجه این افراد بیش از همه دچار خشم نابجا می شوند (شیهان ، ۱۳۸۴).

آنچه بطور خلاصه می توان عنوان نمود این است که به نظر می رسد علاوه بر وجود فرزند نارسای ذهنی در خانواده که می تواند بر حس ارزشمندی مادران موثر باشد ، تفاوت های فردی ، سالهای اولیه زندگی ، قضاوت های اجتماعی ، فرهنگ ، سبک و شیوه زندگی ، میزان دستیابی به هدف و... نیز بی تاثیر نیست .

روش پژوهش :

جامعه آماری در این پژوهش کلیه مادران دانش آموزان عادی مقطع ابتدایی و نیز کلیه مادران دانش آموزان با نارسایی ذهنی آموزش پذیر مقطع ابتدایی شهر فسا که در سال تحصیلی ۸۸-۱۳۸۷ شاغل به تحصیل بوده اند را در بر می گیرد .

نمونه آماری در پژوهش نیز تعداد ۳۰ نفر از مادران دانش آموزان عادی مقطع ابتدایی (۱۵ دختر و ۱۵ پسر) و ۳۰ نفر از مادران دانش آموزان با نارسای ذهنی آموزش پذیر مقطع ابتدایی (۱۵ دختر و ۱۵ پسر) می باشد که با روش نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب شده اند .

ابزار گرد آوری اطلاعات :

اطلاعات مورد نیاز پژوهش از طریق فرم تجدید نظر شده پرسشنامه عزت نفس کوپر - اسمیت گرد آوری گردیده است .

طرح کلی پژوهش:

این تحقیق از نوع علی مقایسه ای است که میزان عزت نفس دو گروه از مادران دانش آموزان مقطع ابتدایی و مادران دانش آموزان با نارسایی ذهنی آموزش پذیر مقطع ابتدایی را با یکدیگر مقایسه می کند.

روش آماری پژوهش :

در پژوهش حاضر جهت تجزیه و تحلیل آمادی یافته ها از آمار توصیفی (جدول ، نمودار ، میانگین) و همچنین از آمار استنباطی (آزمون t برای مقایسه گروه های مستقل) استفاده گردیده است .

منابع :

۱. استن هاوس ، گلن ، « پرورش اعتماد به نفس در کودکان » ، ترجمه ملکی ، بهار ؛ تهران ، نشر ققنوس ، ۱۳۷۶ .
۲. براندن ، ناتانیل ، « راهنمایی برای خودباوری زنان » ؛ ترجمه : سلسله ، مینو ، تهران ، نشر فرا ، ۱۳۷۹ .
۳. براندن ، ناتانیل ؛ « روانشناسی عزت نفس » ؛ مترجم : قراچه داغی ، مهدی ؛ تهران ، انتشارات نخستین ، ۱۳۸۴ .
۴. بیابانگرد ، اسماعیل ؛ « روشهای افزایش عزت نفس در کودکان و نوجوانان » ؛ تهران ، انتشارات انجمن اولیاء مربیان جمهوری اسلامی ایران ، ۱۳۸۴ .

۵. خاطری ، منا؛ « عزت نفس در کودکان و نوجوانان » ، تهران ، ماهنامه تعلیم و تربیت استثنایی ، شماره ۵۸ ، مهر ۱۳۸۵.

۶. شاملو ، سعید ، « مکتب ها و نظریه ها در روانشناسی شخصیت » ، تهران ، انتشارات رشد ، ۱۳۸۲.

۷. شیهان ، ایلین ؛ « عزت نفس » ؛ مترجم : گنجی ، مهدی ؛ تهران ، نشر ویرایش ، ۱۳۸۳ .

۸. صدرالسادات ، جلال ، شمس اسفندآباد ، حسن ، « عزت نفس در کودکان با نیازهای ویژه » تهران ، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی ، ۱۳۸۵ .

۹. نادری ، عزت الله ، سیف نراقی ، مریم؛ « روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی » ؛ تهران ، انتشارات ارسباران، ۱۳۸۶ .

<http://www.jahaneweb.com> .۱۰

<http://www.bornanews.ir> .۱۱

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.